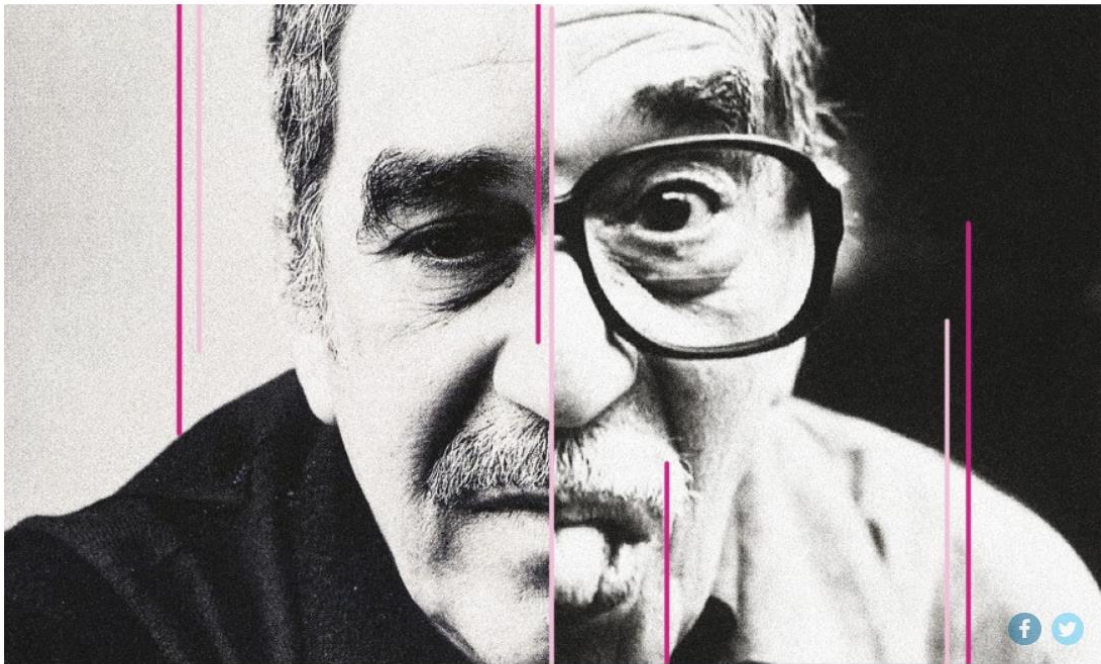

Βιβλίο

Εκατό Χρόνια Μοναξιά, πενήντα χρόνια μετά

Το εμβληματικό έργο του Γκαμπριέλ Γκαρσία Μάρκες κυκλοφορεί σε νέα μετάφραση από τις εκδόσεις Ψυχογιός που πήραν τα δικαιώματα του νομπελίστα συγγραφέα και είναι στην ευχάριστη θέση να ανακοινώσουν ότι θα ακολουθήσουν κι άλλοι αξεπέραστοι τίτλοι. Το σίγουρο είναι ότι ο μαγικός κόσμος του Μάρκες εξακολουθεί να μας στοιχειώνει.

TINA ΜΑΝΔΗΛΑΡΑ, 2.11.2018 | 11:30

Μισό αιώνα μετά, τα Εκατό Χρόνια Μοναξιά κυκλοφορούν σε νέα μετάφραση από τη Μαρία Παλαιολόγου και τις εκδόσεις Ψυχογιός, προκαλώντας τα ίδια αισθήματα, όπως και τότε.

ναμφίβολα, κάποιους από εμάς οι κίτρινες πεταλούδες τούς ακολουθούν ακόμα, σαν εκείνες που δεν άφηναν τους αιώνιους εραστές Μέμε και Μαουρίσιο από τα **Εκατό Χρόνια Μοναξιά** ή εκείνες που είχαν αφεθεί ελεύθερες την ημέρα της κηδείας του **Γκαμπριέλ Γκαρσία Μάρκες**. Όχι τυχαία, η αθωότητα της κίτρινης πεταλούδας –το αγαπημένο χρώμα του Γκάμπο– φαίνεται να πετάει ακόμα πάνω από το βιβλίο που στιγμάτισε τα άγουρα χρόνια της εφηβείας και διαμόρφωσε ώριμες λογοτεχνικές συνειδήσεις: μισό αιώνα μετά, τα *Εκατό Χρόνια Μοναξιά* κυκλοφορούν σε νέα μετάφραση από τη Μαρία Παλαιολόγου και τις εκδόσεις Ψυχογιός, προκαλώντας τα ίδια αισθήματα, όπως και τότε.

Οι αναλύσεις για το τι ήταν αυτό που έφτιαξε το αλησμόνητο Μακόντο, το απομακρυσμένο ουτοπικό χωριό που πρωταγωνιστεί στα *Εκατό Χρόνια*, αλλά και τα αμέτρητα πρόσωπα που το σημάδεψαν, θα μπορούσαν να είναι πολλές, αλλά ελάχιστη σημασία έχουν μπροστά στους εκατομμύρια αναγνώστες που εξακολουθούν να εκπλήσσονται από τη μυθική σάγκα. Άλλοι θεώρησαν πως τα *Εκατό Χρόνια Μοναξιά* ήταν το βιβλίο που διαμόρφωσε το ρεύμα που έμεινε γνωστό ως μαγικός ρεαλισμός, άλλοι βρήκαν αναλογίες ανάμεσα στο Μακόντο και τη Γιοκναπατάουφα του Φώκνερ, άλλοι, όπως ο δύσκολος και απαιτητικός Χάρολντ Μπλουμ, θεώρησαν ότι είναι ένα βιβλίο που «ξεχειλίζει από ζωή».

Το σίγουρο είναι ότι μαζί με τις πεταλούδες του Μακόντο, τα ανεξάρτητα κινήματα και τα «παιδιά των λουλουδιών» που ανθούσαν στον υπόλοιπο κόσμο γεννήθηκε το βιβλίο που θα αναμείγνυε ιδανικά τον αέρα της ελευθερίας με τη δύναμη της φαντασίας και της παράδοσης που χαρακτηρίζει τη Λατινική Αμερική. Η απάντηση στο Μεγάλο Αμερικανικό Μυθιστόρημα (GAN) ερχόταν το 1967 από έναν Κολομβιανό, ο οποίος είχε απόλυτη επίγνωση του ότι το εγχείρημά του θα άξιζε τον κόπο: δεν ένωθε χωρίς λόγο να συνωθούνται στο υψηλό ταμπεραμέντο του οι *Χίλιες και μία νύχτες* και κεφάλαια παρμένα, θαρρείς, από τον Θουκυδίδη.

Άλλοι θεώρησαν πως τα Εκατό Χρόνια Μοναξιά ήταν το βιβλίο που διαμόρφωσε το ρεύμα που έμεινε γνωστό ως μαγικός ρεαλισμός, άλλοι βρήκαν αναλογίες ανάμεσα στο Μακόντο και τη Γιοκναπατάουφα του Φώκνερ, άλλοι, όπως ο δύσκολος και απαιτητικός Χάρολντ Μπλουμ, θεώρησαν ότι είναι ένα βιβλίο που «ξεχειλίζει από ζωή».

Κάπως έτσι, ανάμεσα σε ιστορίες για αδελφικούς, ακόμα και αιμομικτικούς έρωτες, φαντάσματα, μεγάλους πατριωτικούς πολέμους και μια αχαλίνωτη σεξουαλικότητα που ταίριαζε απόλυτα με τα νοτιομένα από την υγρασία τοπία της Καραϊβικής, γεννήθηκε το απόλυτο μυθιστόρημα της λατινοαμερικανικής παράδοσης. Ο αστικός μύθος λέει –και ο ίδιος ο Μάρκες, ως μοναδικός παραμυθάς, τον επιβεβαίωσε– ότι τα χρήματα που είχε μαζί με τη γυναίκα του Μερσέδες, όταν χρειάστηκε να το ταχυδρομήσουν στον εκδότη, δεν έφτασαν κι έτσι το έστειλαν με δόσεις – δεν είχαν καν τα 82 πέσος που απαιτούσε ο υπάλληλος. Μάλιστα, για την κυκλοφορία του θα έβαζαν ενέχυρο όσα από τα αντικείμενα είχαν απομείνει στο σπίτι, αφού, για να επιβιώσουν, είχαν αναγκαστεί να ξεπουλήσουν ολόκληρο το βιος τους.

Ο ίδιος ο νομπελίστας, που πρόλαβε να γνωρίσει τη δόξα, είχε πει ότι η συγγραφή του βιβλίου ήταν μια περίοδος τεράστιων στερήσεων που του άφησε 120.000 πέσος σε χρέη και 30.000 τσιγάρα, μια διόλου τυχαία λεπτομέρεια από έναν συγγραφέα που γέμιζε κάθε σελίδα από τα *Εκατό Χρόνια Μοναξιά* με αναρίθμητους συμβολικούς αριθμούς, οι οποίοι ειρωνεύονταν ακόμα και το ίδιο το εύρος των κατακτήσεων.

Ποια σημασία, όμως, μπορεί να έχουν οι αριθμοί σε ένα μυθιστόρημα όπου δεν ξέρεις καν τι είναι αλήθεια ή ψέμα, ζωή και θάνατος; Φαντάσματα περιδιαβάζουν ανενόχλητα στο σπίτι στο Μακόντο, τεράστια μυρμήγκια το κυκλώνουν, ξαδέλφια ερωτεύονται και παντρεύονται, πόλεμοι τρελαίνουν επικούς στρατιώτες και ατιθάσευτοι Τσιγγάνοι διεκδικούν τα πρωτεία στις τεχνολογικές εφευρέσεις!

Γκαμπριέλ Γκαρσία Μάρκες, Εκατό Χρόνια Μοναξιά, Μτφρ.: Μαρία Παλαιολόγου, Εκδόσεις Ψυχογιός, Σελίδες: 496

Αν, όμως, υπήρξε κάποιος ουσιαστικός αλχημιστής, εκτός από τον πρωταγωνιστή Χοσέ Αρκάδιο Μπουενδία, ο οποίος μαχόταν να βρει την πεμπτουσία και την απόλυτη ανακάλυψη, και τον ιδανικό συνομιλητή του, τον Τσιγγάνο και επίσης αλχημιστή Μελκιάδες, ήταν ο ίδιος ο Μάρκες: ένας μοναδικός προμηθεϊκός εφευρέτης της αφήγησης, δημιουργός του κόσμου και της εξιστόρησης, ένας ιδανικός πρωτάνθρωπος, του οποίου η φαντασία, σαν εκείνη του Χοσέ Αρκάδιο Μπουενδία, «πήγαινε πάντα πιο μακριά από την επινοητικότητα της φύσης και ακόμα πιο πέρα από το θαύμα και τη μαγεία».

Το ίδιο συνέβαινε με όλους σχεδόν τους απογόνους της καταραμένης αλλά και απόλυτα χαρισματικής οικογένειας των Μπουενδία, με πρώτους τον πάτερ-φαμίλια Χοσέ Αρκάδιο Μπουενδία και τη στωική και στο τέλος τυφλή γυναίκα του Ούρσουλα, η οποία έφερε στη ζωή τους δύο εμβληματικούς ήρωες του βιβλίου: τον εντυπωσιακό δυνατό γίγαντα, προικισμένο με απερίγραπτα προσόντα Χοσέ Αρκάδιο που το σκάει από το Μακόντο για άλλους τόπους, κυνηγώντας ανέφικτους έρωτες με Τσιγγάνες, και τον διαισθητικό, εσωστρεφή συνταγματάρχη Αουρελιάνο Μπουενδία, οδηγό της αντίστασης και χαρισματικό προφήτη.

Υπάρχουν κι άλλες φιγούρες που διαρθρώνουν την αισχύλεια μοίρα των Μπουενδία, που φέρει εντός της το μυστικό της αιμομιξίας από τους μακρινούς προγόνους, που κάνει τη μητέρα Ούρσουλα να φοβάται ότι κάποιο από τα παιδιά της θα γεννηθεί με γουρουνουρά. Εκτός από τους δύο γιους υπάρχει και μία κόρη, η παράξενη και εσωστρεφής Αμαράντα, η οποία πεθαίνει παρθένα με ένα σάβανο που φτιάχνει η ίδια, μαζεύοντας διαρκώς γράμματα από τους

κατοίκους του χωριού για τους νεκρούς του Κάτω Κόσμου, τα οποία φροντίζει να προστατεύσει σφραγίζοντάς τα με πίσσα για να αντέξουν το νωπό χρώμα του τάφου της. Αδελφή της, αλλά υιοθετημένη, είναι η Ρεμπέκα, η οποία καταφθάνει στο χωριό, άγνωστο από πού, φτάνοντας να ζει, χτυπημένη από την ερωτική απογοήτευση, μέσα στη θλίψη, τρώγοντας χρώμα και ασβέστη από τους τοίχους και «φορώντας ένα καπέλο με μικροσκοπικά ψεύτικα λουλούδια και παπούτσια στο χρώμα του παλαιωμένου ασημιού».

Το εξώφυλλο του τεύχους μας

Οι γυναίκες μοιάζουν να είναι σχεδόν όλες σχεδόν καταραμένες, χτυπημένες είτε από έρωτα είτε από τη μοίρα, όπως άλλωστε και οι δεκαεπτά γιοι του στρατηγού Αουρελιάνο Μπουενδία που πεθαίνουν όλοι σε μια μέρα. Η κατάρα της οικογένειας, όμως, φτάνει κάποτε να ταυτίζεται με την ευλογία, όπως χαρακτηριστικά συμβαίνει στην περίπτωση της ωραίας Ρεμέδιος, η οποία αφήνει τη μυρωδιά της πάνω στο δέρμα των ανδρών, οδηγώντας τους στον θάνατο και κάνοντας ακόμα και τον πιο εμμονικό θαυμαστή της να τσακίζεται από τα κεραμίδια – μόνο που από το κρανίο του φτάνει να βγαίνει όχι αίμα αλλά «κεχριμπαρένιο λάδι που μυρίζει μύρο, απόδειξη ότι εκείνη τον πλησίασε». Οι άνθρωποι εδώ είναι από αλλού φερμένοι, μιλούν γλώσσες παράξενες ή ξένες, ινδικά ή ισπανικά, ερωτεύονται μέχρι θανάτου και ονειρεύονται έναν άλλον κόσμο, αφού μόνο αυτοί μπορούν να γεννιούνται με τα μάτια ανοιχτά και να διαθέτουν τη διαίσθηση παράξενων μάγων.

Όπως ο ίδιος ο Αουρελιάνο Μπουενδία, ο εμβληματικός πολέμαρχος που επιβίωσε από 17 απόπειρες δολοφονίας, 73 ενέδρες και μια δηλητηρίαση με τόσο μεγάλη δόση στρυχνίνης, ικανή να σκοτώσει ένα άλογο. Είναι αυτός που γέννησε τους δεκαεπτά γιους όχι από γυναίκες αριστοκρατικής καταγωγής αλλά από αισθησιακές πόρνες, που πολέμησε σαν γνήσιος φιλελεύθερος απέναντι στους συντηρητικούς, προσπαθώντας ταυτόχρονα να καθαρίσει το Μακόντο από τους διάφορους εχθρούς.

Κάποια στιγμή, γνωρίζοντας πως δεν έχει άλλη επιλογή, παρέδωσε τα όπλα και από τότε έμεινε κλεισμένος στην ανείπωτη μοναξιά του, φτιάχνοντας το υπόλοιπο της ζωής του στο ερημικό εργαστήρι του ψαράκια, τα οποία «αντάλλασε με χρυσά νομίσματα και ύστερα μετέτρεπε τα χρυσά νομίσματα σε ψαράκια και σε δουλειά να βρισκόμαστε, οπότε, όσο περισσότερο πουλούσε τόσο περισσότερο έπρεπε να εργάζεται, για να ικανοποιήσει έναν εξοργιστικό φαύλο κύκλο».

Η στιγμή του τέλους του είναι σίγουρα από τις εμβληματικότερες στην ιστορία της λογοτεχνίας: «Αντί να πάει στην καστανιά, ο συνταγματάρχης Αουρελιάνο Μπουενδία πήγε κι εκείνος στην αυλόπορτα κι ανακατεύτηκε με τους περίεργους που παρακολουθούσαν την παρέλαση. Είδε μια γυναίκα ντυμένη στα χρυσά στον σβέρκο ενός ελέφαντα. Είδε μια θλιμμένη δρομάδα. Είδε μια αρκούδα ντυμένη Ολλανδέζα να κρατάει τον ρυθμό της μουσικής, χτυπώντας μια κουτάλα σε μια κατσαρόλα. Είδε τους παλιάτσους να κάνουν πιρουέτες στην ουρά της παρέλασης κι ύστερα ξανάδε το πρόσωπο της άθλιας μοναξιάς του, όταν είχαν περάσει όλοι και δεν απέμεινε παρά το φωτεινό τίποτα στον δρόμο, ο γεμάτος φτερομέρμηγκα αέρας και μερικοί περίεργοι να κοιτάζουν στον γκρεμό της αβεβαιότητας. Τότε πήγε στην καστανιά, με τη σκέψη στο τσίρκο, και ενώ κατούραγε, προσπάθησε να συνεχίσει να σκέφτεται το τσίρκο, αλλά δεν βρήκε πουθενά τη θύμησή του. Έχωσε το κεφάλι στους ώμους του σαν κλωσόπουλο κι έμεινε ακίνητος, με το μέτωπο στιγματισμένο στον κορμό της καστανιάς. Η οικογένεια δεν το πήρε χαμπάρι ως την επόμενη μέρα, στις έντεκα το πρωί, όταν η Σάντα Σοφία ντε λα Πιεδάδ πήγε να πετάξει τα σκουπίδια στην πίσω αυλή και της τράβηξαν την προσοχή οι γαλόπυγες που κατέβαιναν».

Τόσο απλά και μαγικά, όπως ακριβώς ορίζει ο αξεπέραστος κόσμος του Γκαμπριέλ Γκαρσία Μάρκες.